① होमसूत्र पेज = 1 26 x 10.7 x 0.1 C.m.

ओम श्री गणेशायनमः अथहोमसूत्रमिति लिख्यते

कुर्यान्मंत्रपाठमत्तपरंग्रह मुद्रासनं चैव ब्राह्मणौ

② पेज - 2 विजय पुराण 33 x 15.5 x 0.1 C.m.

पेज फटे हुए है

सर्व विनाशाय रुद्धायमितिलेमिथः । अतीवरमो

पुरुषाणी चलन्प्रात्मानि द्विलो

③ पेज = 30 30 x 11.5 x 0.5 C.m.

येनरोषपरुत्मनः । पितु शासने स्थितश्चिदोषित

पुरं निबोधाधिपते रिदंतलुपस्मिन्म यातौ

④ पेज = 1 (12) 25.5 x 10.9 x 0.1 C.m.

मद धातु विश्वेदेवापंतामोपुतिवरतांमसोद्वाति

कुशा सप्त : उपमयन्तुशा : पंच सामिधोस्तिस्त्र

२

ॐ श्री गणेशाय नमः अथ होमपद्धतिर्लिख्यते प्रतिज्ञावरणं चैव स्वस्तिपुण्या
हवाचनं आचार्यानुवरणं रक्षाकंकणबंधनं कुंडमंडले कृत्वा ग्रहाणां
स्थापनं ततः अग्नेः प्रणयनं कृत्वा ततः आवाहयेत्सुरान् प्रतिष्ठापूजनं चै
व वक्ष्यमाणेन वर्त्मना गुडोदनादि नैवेद्यं सर्वं कृत विधानतः ब्रह्मोपवेश
नं कार्यं आज्यभागं समाचरेत् कलशस्थापनं चैव ग्रहहोमं समाचरे
त् होमांते स्विष्टं चैव चतै नैव नवाहुति आचार्यादि पूजनं कार्यं होमसंक
ल्पयेत्सुधीः दिक्पालेभ्यो बलिं दद्यात्पूर्णाहुतिं समाचरेत् ब्रह्मणे पूर्ण
पात्रं दद्यात् चैव दक्षिणां अभिषेकं तिलकं कुर्यान्मंत्रपाठमतः परं ग्रह
मुद्वासनं चैव ब्राह्मणैः [illegible]ह भोजनं इति होमसर्वस्वे क्रमेण होमारंभः प्र

राम

ऊचुः सर्वविनाशाय क्रुद्धेषु मि ति ते मिय॥ श्रुत्वा बद्धामोदपितामनुसम्भन्तु॥ सशोष तान्माय तलोचनः प्रवृत्तः॥ जगाद बाष्पं हरि
राजसन्निधौ विनिःश्वसन्न वद्ध इवोरगाधिपः॥ कैष्किंधाय॥ तस्या पश्यमयन् क्रोधं वुध्या सा हं जगाद तदा॥ मुखमस्य
परामृज्य जलक्लिन्नेन पाणिना॥ परिष्वज्य च बाहुभ्यां स्नेहेन हृदा नरं वै राघवः॥ अब्रवीत्प्रांजलिर्वाक्यं सुदुःखो बाष्प
गद्गदं॥ न म जाने निलयं तस्य सर्वथा पापकारिणः॥ सामर्थ्यं विक्रमं चापि दौष्कुलेयस्य वा कुलं॥ अहं ते प्रतिजा
नामि त्यज शोकमरिंदम॥ करिष्यामि तथा यत्नं यथा प्राप्स्यसि मैथिलीं॥ रावणं सगणं हत्वा समाधाय वलपौरुषं
तथास्मि कर्त्ता न चिराद्यथा प्रीतो भविष्यसि॥ अलं वैक्लव्यमागत्य धैर्यमात्मगतं स्मर॥ सदृशं त्वद्विधानां हि
नेदृशं सत्त्वलाघवं॥ मयापि व्यसनं प्राप्तं भार्याहरणजं महत्॥ न चाहमेवं शोचामि न च धैर्यं परित्यजे॥ शोकं चा

म१

पतितं वेगान्निगृह्णामि पदे पदे॥ अहं तावन्न शोचामि वानरः प्राकृतोपि सन्॥ महात्मा सुमहाप्राज्ञो वध्यतिमान किंपु
नर्न्विवान॥ शोकमापतितं धैर्यान्निग्रहितुं त्वमर्हसि॥ मर्य्यादां सत्त्वयुक्तानां नाधाति नो ष्टितु मर्हसि॥ व्यसने वार्थकृच्छ्रे
वा न ये वा जीवितांतके॥ विमृष्यन् स्वया बुध्या धृतिमान्नावसीदति॥ वालिशस्तु नरो नित्यं यो वैक्लव्येन वर्त्तते॥ सम
ज्जत्यवशः शोके पाबाराणि हतेवनौः॥ एषांजलिमया वद्धः प्रणयात्त्वां प्रसादये॥ पौरुषं श्रय लोकस्य नांतरं दातुमर्ह
सि॥ ये शोकमनुवर्त्तंते न तेषां विद्यते सुखं॥ तेजश्च शोकः क्षिपति तन्न शोचितुमर्हसि॥ हितं संसृष्टभावेन रामने पदिशा
मि ते॥ वयस्यभावात् सद्यस्त्वं न त्वं शोचितुमर्हसि॥ मधुरं सांत्वितस्तेन सुग्रीवेण स राघवः॥ मुखमश्रुपरिक्लिन्नं वस्त्रान्तेनाभ्य
माज्र्यत॥ प्रकृतिस्थस्तु काकुत्स्थः सुग्रीववचनात्प्रभुः॥ संपरिष्वज्य सुग्रीवमिदं वचनमब्रवीत्॥ कर्त्तव्यं यद्वयस्येन स्नि
ग्धेन च हितेन च॥ अनुरूपं च युक्तं च कृतं सुग्रीव तत्त्वया॥ एष च प्रकृतिस्थोहमनुनीतस्त्वया सखे॥ दुर्लभो हीदृशो बं
धुरस्मिन् काले विशेषतः॥ किं तु यत्नस्त्वया कार्यो मैथिल्याः परिमार्गणे॥ राक्षसस्य च [illegible]

कि

५

मयातुयदनुष्ठेयंविस्रब्धेनतदुच्यतां॥सुवर्णस्यावसृष्टोत्रेसस्यंनिष्पातितव॥ममाचव...

रितं॥तत्त्वयाहरिशार्दूलतथ्यंमित्यवधारितं॥अनृतंनोक्तपूर्वंमेनचवक्ष्येकदाचन॥एतत्तेप्रतिजानामिसत्येनेव

शापयेहं॥ततःप्रहृष्टःसुग्रीवोवानरैःसचिवैःसह॥राघवस्यवचःश्रुत्वाप्रतिज्ञातंविशेषतः॥सतेनवाक्येनह

रिप्रवीरःप्रीतोभवद्बुद्धिवरोक्तः॥रामस्यतेनाद्भुतविक्रमस्य॥ससेनसत्सुव्रतशासितस्य॥केष्किन्ध्येरामानुनयः६॥प

रितुष्टःससुग्रीवस्तेनवाक्येनवानरः॥लक्ष्मणस्याग्रतोराममिदंवचनमब्रवीत्॥सर्वथाहमनुग्राह्योदेवतानामसंश

यः॥रूपपन्नोगुणोपेतोभवानूपस्यसखामम॥शक्यंखलुभवेद्रामसहायेनत्वयानघ॥सुरराज्यमपिप्राप्तुंस्वराज्यंकिंपु

नःसखे॥सोहंसभाज्योवंधूनांसुहृदांचमहाबल॥येनाग्निसाक्षिकंसख्यंलब्धंराघवत्वयासह॥अहमप्यनुरूपस्ते

वयस्योज्ञास्यसेशनैः॥नतुवक्तुंसमर्थोहंस्वयमेवात्मनोगुणान्॥महात्मानांतुभूयिष्ठंत्वद्विधानांकृतात्मनां॥निश्चलाभ

नतिष्ठतिधैर्यमात्मवतामिव॥रजतंवासुवर्णंवावस्त्राण्याभरणानिच॥अविभक्तानिसाधूनामवगच्छंतिसाधवः॥आ

ढ्योवापिदरिद्रोवादीनोवादुःखितोपिवा॥निर्दोषस्सदोषोवावयस्यःपरमागतिः॥धनत्यागःसुखत्यागोवंधुत्यागस्तथैव

च॥वयस्यार्थेप्रवर्त्ततेस्नेहंदृष्ट्वातथाविधं॥तंतथेत्यब्रवीद्रामःसुग्रीवंप्रियवादिनं॥लक्ष्मणस्याग्रतःस्त्रीत्यासुग्री

वमनुरंजयन्॥ततोरामंस्थितंदृष्ट्वालक्ष्मणंचमहाबलं॥सुग्रीवःसर्वतश्चक्षुर्वनेलोलमपातयत्॥सददर्श

ततःशालमविदूरेहरीश्वरः॥सुपुष्पमावसर्णाघंभ्रमरैरुपशोभितं॥तस्यैकांपर्णबहुलांशाखांभंक्त्वासुपुष्पि

तां॥शालस्यास्तीर्यसुग्रीवोनिषसादसराघवः॥तावासीनौततोदृष्ट्वाहनुमानपिलक्ष्मणं॥शाखांचंदनवक्षसमा

दिप्यन्यवेशयत्॥ततःप्रहृष्टःसुग्रीवःश्लक्ष्णांमधुरयागिरानुवाचवचपद्याकहर्षव्याव्याकुलिताक्षरं॥अहंविनि

१

४

राम

११.५

ता

कृतोराज्यचरामिवसुधामिमां॥ हृतदारःसमागम्यऋष्यमूकंसमाश्रितः॥ वालिनोवलिनोभीतोवनेवित्रस्तमानसः॥ सोहंसनि
कृतोभ्रात्राकृतवैरश्चराघव॥ वालिनस्त्वभयार्तस्यसर्वलोकभयंकरात्॥ ममापित्वमनाथस्यनाथोभवितुमर्हसि॥ एवमु
क्तःसतेजस्वीधर्मज्ञोधर्मवत्सलः॥ प्रत्युवाचतकाकुत्स्थःसुग्रीवंप्रहसन्निव॥ उपकारफलंमित्रंविदितंमेभवानुपपा॥ स्त्रेय
वतंहरिनिरव्यामितवभार्यापहारिणं॥ इमेहिमेमहाभागाःपत्रिणस्तिग्मतेजसः॥ कार्त्तिकेयवनोद्भूताःशराहेमविभूषि
ताः॥ कंकपत्राप्रतिछन्नामहेन्द्राशनिसन्निभाः॥ सुपर्वाणःसुतीक्ष्णाग्राःसरोषाइवपन्नगाः॥ तमद्यवालिनंपापकृतवैरंविषो
पमैः॥ शरैर्विनिहतंपश्यविकीर्णमिवपर्वतं॥ राघवस्यैवमुक्तस्तुसुग्रीवोवाहिनीपतिः॥ प्रहर्षमतुलंलेभेब्रवीच्चेदमब्र
वीत्॥ ततस्तुरामस्यनिशम्यभारतींसवानरोबालदिवाकरप्रभः॥ बभूवसंहृष्टविशाललोचनोजगादचेदंसुवंशवर्धनमू
कैष्किंध्येसुग्रीवसमाश्वासः॥७॥ तद्वयस्यवचःश्रुत्वाहर्षपौरुषवर्धनं॥ सुग्रीवःपूजयांचक्रेराघवंप्रशशंसच॥ असंसयंज्वलिते
रैतैस्तीक्ष्णैर्मर्मातिगैःशरैः॥ दहेस्त्वंकुपितोलोकान्युगांतेरश्मिवानिव॥ वालिनःपौरुषंयत्तद्वीर्यंतेधृतिश्चया॥ तन्ममैक
मनाःश्रुत्वाविधत्स्वयदनंतरं॥ समुद्रात्पश्चिमात्पूर्वंदक्षिणादपिचोत्तरं॥ क्रामत्यनुदितेसूर्येवालीव्यपगतक्लमः॥ अग्राणा
ण्यारुह्यशैलानांशिखराणिमहांत्यपि॥ ऊर्ध्वमुत्क्षिप्यतरसाप्रतिगृह्णातिवीर्यवान्॥ बहवःसारवंतश्चवनेषुविविधा
द्रुमाः॥ वालिनातरसाभग्नाबलंजिज्ञासुनात्मना॥ महिषोदुंदुभिर्नामवीर्यवान्समहाबलः॥ हिमवंतंदुराधर्षंपुराया
तिजगामसः॥ ततोगिरिरिवनोदध्यौकेनोपायेनदुंदुभिं॥ नाहंहन्यांदुराधर्षंहन्येनाथंचकेनवै॥ मुहूर्त्तमिवध्या
त्वाहिमवानप्यातिंनंजगाममनसाशैलोदुंदुभिंचेदमब्रवीत्॥ दुंदुभेपुरुदानायनाहंपा[illegible]

प्याहर्षसम्यगुपदिश्यते॥ किष्किंधायां महाहर्त्तोवालिनाम कपीश्वरः॥ तेनाहंरामभिगषतं॥ पदिमन्तु [illegible]

वालिनित्यंसमरकर्मसु॥ किष्किंध्यासमुपागम्यहेममालिगुहीमुनौ॥ चरत्यध्ववनेतस्यमध्यनितेविनाशय॥ समुद्धृत्यकौकपित्त॥

स्तवेमामपुनेष्यति॥ नहिजातुसमस्तस्यजीवनस्तोगमिष्यसि॥ विनघसमहानादंदुंदुभिर्विजगाषया॥ पश्चोपिष्टंहिमवतोजना

मचवचास्त्व॥ तंनवानोजमवालिपध्याद्विचकर्षव॥ तस्यकेशांसवाशामेतदक्षिप्रकाशते॥ उद्धर्तुमेतद्वालिवाशक्तोहंवा

नरोत्तमः॥ सर्वप्राणभृतांलोकेरूपनोपलपद्ये॥ इदृशोविक्रमोयस्यजयेचान्तमाघरतिः॥ ततःस्विन्नपकाकुत्स्थहंमे

तेकेचगुणपप्पा॥ अथवाकोपनोवालिकाममस्तमामहे॥ किंस्यादपिहिनसर्वाननवालीशवविरापितः॥ नपावूवंतसुग्री

वंप्रहसन्नलक्ष्मणो॥ ब्रवीत्॥ सदेवनस्नागेषुदेत्यपत्रपतविषु॥ समस्तोनहिशक्तोहि पोद्धुंरामोधनुर्धरः॥ कक्लिमन्कर्म

णाकृतेस्मश्रद्धध्याद्वालिनोवधं॥ अपोवाचसमसुग्रीवःसप्तसालानिमानरः॥ अविध्यदेशकृत्गोवालीत्रीनेवं

तेमहाबलः॥ काकुत्स्थःपारयेदेतान्सवानेकेकशोपदि॥ रामस्यविक्रमंद्रष्टुमन्येहंवालिनुहतं॥ एवमुक्तस्तुसुग्री

वोलक्ष्मणंकपिपुंगवः॥ उवाचवचनंभूयोराघवंककुत्स्थनततः॥ केष्टिंध्येवालिपौरुषं॥ ८॥ रामशोकाभिभूता

नोभयार्त्तानांभवानुगतिः॥ वयस्यइति विज्ञायनैवपर्य्यदेवये॥ त्वंहिपाणिप्रदानेनवयस्योमेग्निसाक्षिकः॥ कृतस्ता

णैःप्रियतरःसखेसत्येनतेशपे॥ वयस्यइतिकृत्वातुविस्तब्धंप्रवदामहं॥ दुःखमंतर्गतंयन्मेमनोदहतिसर्वदा॥ ए

तदुक्त्वासवचनंवाष्पभूषितलोचनः॥ वाष्पोपहतयावाचानाशक्नोद्वक्तुमुत्तरं॥ वाष्पवेगंतुसहसानदीवे

गमिवास्थितं॥ धारयामासधैर्य्येणसुग्रीवोरामसंनिधौ॥ निगृह्यवाष्पकोतुविमृज्यनयनेशुभे॥ सुग्रीवःसा

स्वितस्माहादिदंवचनमब्रवीत्॥ पुराहंवालिनारामराज्यात्स्वाद्व्यरोपितः॥ पुरुषाणिचसंश्राव्यनिर्धूतोस्मिवली

१०

र०
वं०
१०८

मः ॥ ६४ ॥ येनरोषपरीतात्मनापितुःशासनेस्थितभिदोपितृस्नुषा वेपमानजननीशिरश्छि

दाप्रागजीयतघृणांततोमहीं ॥ ६५ ॥ अक्षबीजवलयेननिर्मर्दमोदहिणश्रवणसंस्थि

तेनपः ॥ क्षत्रयातकरसैकविंशतिव्याजपूर्वगणनामिवोद्वहन् ॥ ६६ ॥ तंपितुर्वधभ

वेनमन्युनाक्षत्रवंशनिधनायदीक्षितं ॥ बालसूनुरवलोक्यभार्गवंस्वांदशांचवि

षसादपार्थिवः ॥ ६७ ॥ नामरामइतितुल्यमात्मजेवर्त्तमानमहितेचदारुणे ॥ हारमस्य

राम
१०८

पार्थिवीमुदवहद्रघूद्वहो मध्यमस्तदनुजामथोर्मिलां । यौ तयोरवरजौ वरौजसौ तौ कु
शध्वजसुते सुमध्यमे ॥ ५३ ॥ रामचंद्र सहितास्त्रयो बभुः सूनवो नववधूपरिग्रहाः ॥ सा
मदानविधिभेदनिग्रहाः सिद्धिमंत इव तस्य भूपतेः ॥ ५४ ॥ ता नराधिपसुतान्नृपात्मजै
स्ते च ताभिरगमन् कृतार्थतां । सोऽभवद्वरवधूसमागमः प्रत्ययप्रकृतियोगसंन्निभः ॥ ॥ ५५ ॥
एवमात्तरतिरात्मसंभवान् तान्निवेश्य चतुरोऽपि तत्र सः । अध्वसु त्रिषु विसृष्टमैथिलः

सां पुरीं दशरथोन्ववर्त्तत ॥ ५६ ॥ तस्य जातु मरुतः प्रतीपगा वर्त्मनि ध्वजतरुप्रमाथिनः
चिक्लिशुर्भृशतया वरूथिनीं उत्तटा इव नदीरयाः स्थलीं ॥ ५७ ॥ लक्ष्यते स्म तदनंतरं रवि
र्बद्धभीमपरिवेषमंडलः । वैनतेयशमितस्य भोगिनो भोगवेष्टित इव च्युतो मणिः ॥ ५
९ ॥ श्येनपक्षपरिधूसरालकाः सांध्यमेघरुधिरार्द्रवाससः । अंगना इव रजस्वला
दिशो नो बभूवुरवलोकनक्षमाः ॥ ६० ॥ भास्करश्च दिशमध्युवास यां तां श्रिताः प्र

तिमप्यवयासिरे ॥ क्षत्रशोणितपितृक्रियोचितं चोदयद्भिरिव भार्गवं शिवाः ॥ ६१ ॥ तत्प्र
तीपपवनादिवैकृतं प्रेक्ष्य शांतिमधिकृत्य कृत्यवित् ॥ अन्वयुंक्त गुरुमीश्वरः क्षितेः
स्वंतमित्यलघयत्स तद्व्यथां ॥ ६२ ॥ तेजसः सपदि राशिरुत्थितः प्रादुरास किल वाहिनी
मुखे ॥ यः प्रमृज्य नयनानि सैनिकैर्लक्षणीयपुरुषाकृतिश्चिरात् ॥ ६३ ॥ पित्र्यमंशमुपवीत
लक्षणं मातृकं च धनुरूर्जितं दधत् ॥ यः ससोम इव घर्मदीधितिः सद्विजिह्व इव चंदनद्रुमः

मपदापि यामवद्रुते जातमिव स्मारसर्पयोः ॥ ६८ ॥ पूर्ण्यमध्यमितिकादिनंनपं

सोऽनवेद्यभरतागजोयतः ॥ तत्रकोपदरुनार्चिषं ततः संदधे दशमुदग्रजा

रकं ॥ ६९ ॥ तेन कार्मुक निषक्तमुष्टिना राघवो विगतभीः पुरोगतः ॥ अंगुली

विवरचारिणं शरं कुर्वता निजगदे युयुत्सुना ॥ ७० ॥ तत्रजातमम कारि वैरिमे तन्नि

रन्ध्रपद्मसः समंगतः ॥ मुनसार्थ्दैरवदंडघट्टनादुत्थितोऽस्मि नवविक्रमस्रवात् ॥ ७

ॐ ११
र०
वं०
१०९

१ मेऽपि त्वमस्य धनुरन्यपार्थिवैस्त्वं किलानमितपूर्वमक्षिणोः ॥ यन्निशम्य भव
ता समर्थये वीर्यशृंगमिव भग्नमात्मनः ॥७२॥ अन्यदा जगति राम इत्ययं शब्द उच्च
रित एव मामगात् ॥ व्रीडमावहति मे स संप्रति व्यस्तवृत्तिरुदयोन्मुखे त्वयि ॥७३॥ बिभ्र
तोऽस्त्रमचलेऽप्यकुण्ठितं द्वौ रिपू मम मतौ समागसौ ॥ धेनुवत्सहरणाच्च हैहयस्त्वं च की
र्तिमपहर्तुमुद्यतः ॥७४॥ क्षत्रियान्तकरणोऽपि विक्रमस्तेन मामवति नाजिते त्वयि

12

राम
१२

पिं ॥ पावकस्य महिमा स गण्यते कक्षवज्ज्वलति सागरेपि यः ॥ ७५ ॥ विद्धि चात्तबल

मोजसा हरेरैश्वरं धनुरभाजि यत्त्वया ॥ खातमूलमनिलो नदीरयै पातयत्यपि

मृदुस्तटद्रुमं ॥ ७६ ॥ त[illegible]न्मदीयमिदमायुधं ज्यया संगमय्य सशरं विकृष्यतां ॥ ति

ष्ठतु प्रधनमेवमप्यहं तुल्यबाहुतरसा जितस्त्वया ॥ ७७ ॥ कातरोसि यदि वोद्गता

र्चिषा तर्जितः परशुधारया मम ॥ ज्यानिघातकठिनांगुलिर्वृथा बध्यतामभ

यथा च नात्र लिः ॥७८॥ एवमुक्तवति भीमदर्शने भार्गवे स्मितविकंपिताधरः ॥ तद्ध
नुर्ग्रहणमेव राघवः प्रत्यपद्यत समर्थमुत्तरं ॥७९॥ पूर्वजन्मधनुषा समा
गतः सोतिमात्रलघुदर्शनोभवत् ॥ केवलोपि सुभगो नवांबुदः किंपुनस्त्रि
दशचापलांछितः ॥८०॥ तेन भूमिनिहतैककोटिना कार्मुकं च बलिनाधिरो
पितं ॥ प्रापवर्णविकृतिं च भार्गवो नष्टधौतं इव वासवध्वजः ॥८१॥ तावुभावे

पिपरस्परं स्थितौ वर्द्धमानवरिष्ठौ ननतेजासौ । ७१ पप्रपत्ति स्म जनन्तादिनात्पर्येपार्व
लौं शशिदिवाकरौ विव । ७२ तं कृपामदुर्खेद्यं भार्गवं स्फलितवीर्यमात्मनि
स्वं च संहितं मवेध्यं माम्भुगं व्याजरदारदरसूनुं सन्निभः ७३ नं प्रस्तुमलं मस्मिनि
दर्थं विप्रहस्येभि भवत्येपि ञ्चयि । शंसं किं गतिं मनेन पवित्राणां हनिलोकं मथ्यं
तं मरवार्जितं ७४ प्रत्युवाच तं मषि निर्नतत्त्व तं स्मां नवेष्टि पुरुषं पुरातनं । गां

तस्वंतवधामवैस्नवंकोपितोसिमयादिदृक्षुणा ॥८५॥ भस्मसात्कृतवतः पितृद्विषः

पात्रसाच्चवसुधांससागरां ॥ आहितोजयविपर्ययोपिमेश्लाघ्यएवपरमेष्ठिनात्वया ॥८६॥

तद्गतिंमतिमतांवरेप्सितांपुन्यतीर्थगमनायरक्षमे ॥ पीडयिष्यतिनमांखिलीकृता

स्वर्गपद्धतिरभोगलोलुपं ॥८७॥ प्रत्यपद्यततथेतिराघवः प्राङ्मुखश्चविससर्जसा

यकं ॥ भार्गवस्यसुकृतोपिसोभवत्स्वर्गमार्गपरिघोदुरत्ययः ॥८८॥ राघवोपि

यमनुग्रहीकृतः ॥९०॥ साधयाम्यहम

चरणौ तपोनिधेः क्षम्यतामिति वदन्समस्पृशत् ॥ निर्जितेषु तरसा तरस्विनां

शत्रुषु प्रणतिरेव कीर्तये ॥८९॥ राजसत्त्वमवधूय मातृकं पित्र्यमस्मि गमितः श

मं यदा ॥ नन्वनिंदितफलो मम त्वया निग्रहोऽप्यँहमविघ्नमस्तु ते देवकार्यमुपपादयिष्यतः

ऊचिवानिति पुनः सलक्ष्मणं लक्ष्मणाग्रजमृषिस्तिरोदधे ॥९१॥ तस्मिन्गते विजयि

नं परिरभ्य रामं स्नेहादमन्यत पिता पुनरेव जातं ॥ तस्याभवत्क्षणशुचः परितोषला

17

चलितेत्जरसाशो कर्णे रत्नमरः

स्यतामिति ॥ कैकेयीशंकयैवाह पलितछद्मना जरा ॥ २ ॥ सा पौरान्पौरकांतस्य

११ नंदयामास

रामस्याभ्युदयश्रुतिः ॥ प्रत्येकं ह्रादयांचक्रे कुल्येवोद्यानपादपान् ॥ ३ ॥ तस्याभिषे

न्यवस्तादिकं सा

कसंभारं कल्पितं क्रूरनिश्चया ॥ दूषयामास कैकेयी शोकोष्णैः पार्थिवाश्रुभिः ॥ ४ ॥

स्वीकृतौ प्रकाशवचनैः

सा किलाश्वासिता चंडी भर्त्रा तत्संश्रुतौ वरौ ॥ उद्ववामेंद्रसिक्ता भूर्विलमग्नावि

वोरगौ ॥ ५ ॥ तयोश्चतुर्दशैकेन रामं प्राव्राजयत्समाः ॥ द्वितीयेन सुतस्यैछ

(७)

र० वं० १२३

नद्वैधम्बैककलां श्रियं ॥६॥ पित्रादत्तां रुदन् रामः प्राङ्महीं प्रत्यपद्यत ॥ पश्चाद्व
नायगच्छेति तदाज्ञां मुदितोग्रहीत् ॥७॥ दधतो मंगलक्षौमे वसानस्य च वल्क
ले ॥ ददृशुर्विस्मितास्तस्य मुखरागं समं जनाः ॥८॥ स सीतालक्ष्मणसखः सत्याद्गु
रुमलोपयन् ॥ विवेश दंडकारण्यं प्रत्येकं च सतां मनः ॥९॥ राजापि तद्वियो
गार्त्तः स्मृत्वा शापं स्वकर्मजं ॥ शरीरत्यागमात्रेण शुद्धिलाभममन्यत ॥१०॥

20

विप्रोषितकुमारंतद्राज्यमस्तमितेश्वरं ॥ रंध्रान्वेषणदक्षाणांद्विषामामिषतांय
यौ ॥११॥ अथानाथाः प्रकृतयोमातृबंधुनिवासिनं ॥ मौलैरानाययामासु
र्भरतंस्तंभिताश्रुभिः ॥१२॥ श्रुत्वातथाविधंमृत्युंकैकेयीतनयःपितुः ॥ मातु
र्नकेवलंस्वस्याःश्रियोप्यासीत्पराङ्मुखः ॥१३॥ ससैन्यश्चान्वगाद्रामंदर्शि
तानाश्रमालयैः ॥ तस्यपश्यन्ससौमित्रेरुदश्रुर्वसतिद्रुमान् ॥१४॥ चित्र

रा० २
वं० ब
११४

कृत्वा वनस्यं च कापि तं स्वर्गतिं गुरोः ॥ लक्ष्मणस्तं निमंत्र्यं च केतं स मनुष्ठि स्वसंप

दौ ॥ १५ ॥ तं हि प्रथमजे तेतस्मिन्व्रक्कतश्री परिग्रहे ॥ परिवेत्तारमात्मानं मेने स्वी

करणात्प्रवः ॥ १६ ॥ तं मशाक्यं सपाक्रम्य निर्दैशात्स्वर्गिणः पितुः ॥ पपाचैव पादु

कैव पश्चात्वर्नुराज्याधिदेवतं ॥ १७ ॥ संवै सवत्सचैत्तुल्यां मात्रां नैवाविशात्पु

री नंदिग्राम गतेस्तस्य राज्यं न्यासमिवाभुनक् ॥ १८ ॥ छ मङ्गरि निन्ये वर्षे

ज्येष्ठे जीवति यः कु
र्याद्दाराग्नीनां परि
ग्रहः परिवेत्ता स वि
ज्ञेयः परिवित्तस्त
उच्यते २ ॥ ॥

22

राम
११४

राज्यतृष्णापराङ्मुखः ॥ मातुः पापस्य भरतः प्रायश्चित्तमिवाकरोत् ॥ १९ ॥ रामोऽपि
सहवैदेह्या वने वन्येन वर्तयन् ॥ चचार सानुजः शान्तो वृद्धेक्ष्वाकुव्रतं युवा ॥ २० ॥
प्रभावस्तम्भितच्छायमाश्रितः स वनस्पतिं ॥ कदाचिदङ्के सीतायाः शिश्ये किंचिदि
व श्रमात् ॥ २१ ॥ ऐन्द्रिः किल नखैस्तस्या विददार स्तनौ द्विजः ॥ प्रियोपभोगचिह्ने
षु पौरोभाग्यमिवाचरन् ॥ २२ ॥ कृतमांसंततः शीतां रक्षन्तीं माश्रमात्त्वये ॥ पत्ता

पुरोभागित्वं दोषैकदर्शित्वं वा
पौरोभाग्यं दोषैकदृक्पुरो
भागीत्यमरः

२
२०
चं०
१२५

तं कैनरवाष्यातैर्वकाघेतापसोबलात् ॥२३॥ तस्मिन्नास्थादिषीकास्त्रं रामोरा
मावबोधितः ॥ आत्मानं मुमुचे तस्मादेकनेत्रव्ययेन सः ॥२४॥ रामस्त्वासन्नदेश
त्वात् भरतागमनं पुनः ॥ आशंक्योत्सुकसारंगां चित्रकूटस्थलीं जहौ ॥२५॥
प्रययावातिथेयेषु वसन्नृषिकुलेषु सः ॥ दक्षिणां दिशमृक्षेषु वार्षिकेष्विव
भास्करः ॥२६॥ बभौ तमनुगच्छन्ती विदेहाधिपतेः ॥ प्रतिषिद्धापि कैकेय्याल
सुता

24
रामजी
१२५

ह्रीरिव गुरुलोन्मुखी ॥२७॥ पुनमुक्ताचिह्नखेन पुण्यगंधेनकाननं साचकार

नरागेला पुष्पोच्चलितषट्पदं ॥२८॥ संध्याभ्रकपिशस्तस्य विराधोनामराक्षसः

अतिष्ठन्मार्गमावृत्य रामस्येंदोरिवग्रहः ॥२९॥ सजहारतयोर्मध्येमैथिलीं

लोकशोषणः ॥ नभोनभस्ययोर्वृष्टिमवग्रहइवांतरे ॥३०॥ तंविनिष्पिष्यकाकु

त्स्थौपुरादूषयतिस्थलीं ॥ गंधेनाशुचिनाचेति वसुधायांनिचख्नतुः ॥३१॥

२७

सव्वास्सूवन्नेनोप्पनमिनंदिता ॥ सामुद्धांसप्पयांमुयीनदीहेमयकूलमाक्

॥ २६ ॥ एरंमंमेथिलीराम: हाणसोस्पांनिनापत्तो ॥ निवाहलिसितोवेलांचं

डोप्पदपरवोद्धेधे: ॥ २७ ॥ फलांसमोवदासस्यांसमुद्द: ह्रापव्वासिपवयंसो ॥ सगी

गिरस्नारु:

वदिसिसेवोकाव्युतंसत्तवेसिंत्ववयाकुत्तो ॥ २८ ॥ इत्तुसत्तामेथिलीमन्नुरंकेनिविवि

शंतीसवयात्त ॥ सत्तंसमूर्तलावानुपतु: शहदेसुत्तयपयत्तो ॥ २९ ॥ कुसंस ॥ ल

मं० ६
जं० ५
११२ ...

लघुदिप्रमरंद्रुत स्तवमरः

स्मरणीः प्रथममुक्तां कोकिला मन्दभाषिणीं॥ विवादे रसवत्यांप्रथमान्तं कुर्वते विकृतैस्तितां॥ ४०॥ वल्लभाल्लांमधंच्छि प्रविकत्तासिः प्रविश्यसः॥ वैरूप्यं पुनरुक्ते नमीवल्लोऽ नांमयेनवत॥ ४१॥ तावत्सन रवघारिल्यां वेल कर्कशापर्दया॥ पंकुशाका
(कवल स्पाति)
रयोंगुल्यांतार नर्त्तवर्धं दंवरे॥ ४२॥ प्राप्यचाभ्युत्ते नस्थानं रेखवरा दिस्यानस्या॥ लिया॥ रामो पक्रम मांमाचरव्यांरह्नः परितिवंनवं॥ ४३॥ सुरवावयवल्लनां॥

तांनैऋतायत्पुरोदधुः॥रामाभियायिनांतेषांतदेवाभूदमंगलं॥४
४॥उदायुधानाँपततस्तान्दृप्तान्प्रेक्ष्यराघवः॥निदधेविजयाशंसांचापे
सीतांचलक्ष्मणे॥४५॥एकोदाशरथिःकामंयातुधानाःसहस्रशः॥ते
तुयावंतएवाजौतावांश्चददृशेसतैः॥४६॥असज्जनेनकाकुत्स्थःप्रयुक्त
मथदूषणंनचक्षमेशुभाचारःसदूषणमिवात्मनः॥४७॥तंशरैःप्रति

अ॰ ६
रा॰
बा॰
१५८

नगारुरखरत्रिशृंगोदरः ॥ क्रमप्राप्तेषु तेनैव संवासं चापानां समं समिवांघ्रद्भुः ॥

४८ ॥ तैस्तु पारंगांश्चितैर्वर्णैर्वर्धावृर्वस्थिवृक्षभिः ॥ ग्राबुर्द्दत्तातिमैर्यातं रु

धिरंचपतत्रिभिः ॥ ४९ ॥ तस्मिन्नरामशरोत्कृत्ते चले महतिरक्षसा ॥ अंधकृते

ददर्शान्यत्र कबंधमपि न किंचन ॥ ५० ॥ सा ता एवं बलेरा रामं बोधयित्वाऽ

सुरद्विषां ॥ स्वप्नौ घायस्य स्वप्नावंगर्घप्रधायो वरूपिनी ॥ ५१ ॥ राघवास्त्रवि

30

राम
११९

सकृत्कार्यं वृत्तौ रावणेनाहं स्थितः ॥५६॥ तचोत्साहिर्नैवीमृत्वे पितृव्यापत्तिशोक
शोकः ॥ पितुर्नरीजोऽग्निसंस्कारानन्तरं वशवतिरे क्रिया ॥५७॥ वधनिर्धूतशापस्य क
बंधस्योपदेशतः ॥ मुमूर्छ सख्यं रामस्य समानव्यसने हरौ ॥५८॥ स हत्वा वालि
नं वीरं तत्पदे चिरकांक्षिते ॥ धातोः स्थान इवादेशं सुग्रीवं संन्यवेशयत्
॥५९॥ इतस्ततश्च वैदेहीमन्वेष्टुं भर्तृनोदिताः कपयश्चेरुरार्तस्य रामस्येव

संपातिना सकाशात् ... न्यायान ... देशात् ... मुखात्
[illegible]

थमनोरथा ॥ ६० ॥ प्लवङ्गः(?) उपलब्धार्था तस्याः संपातिदर्शनात् ॥ मारुतिर्मारुतागारं
नभसेतुदध्य संमनम
तातेतुइति
नीरधेः संसारमिव निर्ममः ॥ ६१ ॥ दृष्टा विचिन्वता तेन लंकायां राक्षसीवृ
कर्त्तिनीलता
ता ॥ जानकी विषवल्लीभिः परीतेव महौषधिः ॥ ६२ ॥ तस्यै भर्तुरभिज्ञान
गुरवेपिता
मंगुलीयं ददौ हरिः ॥ प्रत्युद्गतमिवानुष्णैस्तदानंदाश्रुबिंदुभिः ॥ ६३ ॥ निर्वा
प्य प्रियसंदेशैः सीतामक्षवधोद्धरः ॥ स ददाह पुरीं लंकां क्षणसोढा
अक्षनामा रावणस्य पुत्रस्तस्य
वधेनोद्धरः दृप्तः

समसो ... रिपुरि ...
तः निजलोवाधो ...
प्याता ... वध ... नेत
कोपेन तु:

33

रितिग्रहः ॥६४॥ प्रत्यभिज्ञानरत्नं च रामायादर्शयत्कृती । हृदयं स्वयमायातं वैदे
ह्या इव मूर्तिमत् ॥६५॥ स प्राप हृदयन्यस्तमणिस्पर्शनिमीलितः ऽप्रपयोध
रसंसर्गां प्रियालिंगननिर्वृतिं ॥६६॥ श्रुत्वा रामः प्रियोदंतं मेने तत्संगमोत्सु
कः ॥ महार्णवपरिक्षेपं लंकायाः परिखालघुं ॥६७॥ स प्रतस्थेऽरिनाशाय हरि
सैन्यैरनुद्रुतः ॥ न केवलं भुवः पृष्ठे व्योम्नि संबाधवर्त्मभिः ॥६८॥ निविष्टमुद

घैः कूलेतं प्रापेदैविभीषणः ॥ हेमाद्रीन्दत्तसलाद्भुमैर्वेवृद्धिर्मानिष्पन्नेनोः

च्छितः ॥ १९ ॥ तस्मिन्निशाचरैश्वर्यप्रतिनन्तैरघूद्वहः ॥ कालेरवल्लंसमारस्याक ध्यौ

लंवघूनितिनीतयः ॥ २० ॥ स्वसोर्तुवंधयामास ल्लवगैर्लवणांभसि ॥ रसातः

लादिवेञ्जीर्णशोवंस्वसांयशालिणांः ॥ २१ ॥ जेनोत्तीर्थवणालंकारोधयामा

संपिंगलैः ॥ चिनीयंहेमप्राकारंकुर्वद्भिरिववानरैः ॥ २२ ॥ रणांः प्रवृत्तेनैतत्त्र

मीमं: पुष्पवनारन्दसां ॥ [illegible] भितकाकुष्ट्रापौलस्त्यजनघोषया ॥ ७२ ॥
पादपाविद्धपरिघं शिलानिष्पिष्टमुद्गरः ॥ प्रतिश्रुसन्मदवन्यांसैलमगतमतेग
तैः ॥ युगं ॥ ७४ ॥ प्रथमं मशिरश्छेददर्शनोत्कंठचेतनां ॥ शीतां मायैर्निशीथे
नीत्रिजटा समजीवयत् ॥ ७५ ॥ कामं जीवति मे नाथ इति सा विजहौ शुचं ॥ प्रा
ङ्मत्वा सत्यमस्यान्तं जीवितास्मीति लज्जिता ॥ ७६ ॥ गरुडापातविश्लिष्टमेघ

36

नागास्त्रबंधनं ॥ दाशरथ्योः क्षणक्लेशः स्वप्नवृत्तमिवाभवत् ॥७७॥ ततो बिभे
द पौलस्त्यः शक्त्यावक्षसि लक्ष्मणं ॥ रामस्त्वनाहतोप्यासीद्विदीर्णहृदयः
शुचा ॥७८॥ स मारुतिसमानीतमहौषधिहतव्यथः ॥ लंकास्त्रीणां पुन
श्चक्रे विलापाचार्यकं शरैः ॥७९॥ नादं स मेघनादस्य धनुश्चेन्द्रायुधप्र
भं ॥ मेघस्येव शरत्कालो न किंचित्पर्यशेषयत् ॥८०॥

१९

र०
रा०
१२३

नि रर्थकत्वे

कुंभकर्णं
तस्य लंकाक परावसरे ऽर्थं ल्याधि
कतेस्या स्पलो भ रसाप स्यधते
स्यते र

कोऽचं पाम्स्याप्पिकपुः स्पृहिग्सि ॥ ७९ ॥ अन्योन्यदर्शनप्राप्तविक्रमावसरं चिरा

त् ॥ रामरावणयोर्वैरं चरितार्थमिवाभवत् ॥ ८० ॥ भुजोन्नतांगे वाहुल्यात् देवैं

विधनदानुजः ॥ ददृशेऽयथापूर्वो मातृवंश इव स्थितः ॥ ८१ ॥ जेतारं लोक

पालानां स्वमुखैरर्चितेश्वरं ॥ रामस्तुलितकैलासमरातिं बह्वमन्यत ॥ ८२ ॥

तस्य स्फुरति पौलस्त्यः सीतासंगमशंसिनि ॥ निचखानाधिकक्रोधः शरं स

भुजमूर्धोरुवाहुल्यादि
ति पाठः भुजाश्च मूर्धान
श्च ऊरवश्च पादाश्च भुजमू
र्धोरुपादं तस्य हि एके
कत्वेऽपि तस्य वाहुल्यात्

40

राम

१२३

ऽच्छैव चरैमुंजे ॥ ५३ ॥ सावत्सायांधि रामास्त्वेभिन्नांदद दर्शमान्पुगः ॥ विवेशाम

चंमारक्षान्नुंम्रमेमधंइचविंयं ॥ ५४ ॥ वचसैंवनपोवीयंस्नाम्रन्मस्तेलांनिहृ

तेः ॥ प्रनोनयतयहंरंभोवक्षघैवाहिनोपिवं ॥ ५५ ॥ विक्रमाव्यतिस्थारेणांसा

मान्यांमुंद्गवीरपि ॥ नवस्रीस्तिराविधिंमनुवाहस्यधोरिवं ॥ ५६ ॥ कृतप्रीतिवः

नप्रीतिंस्तयोमृतांसुरपरैः ॥ पारस्पंरंप्राखातः पुष्परहिंनसेकरो ॥ ५

ॐ
१२४

42

७॥ अयःसंकुचितांरक्षःशतघ्नीमथशत्रवे॥ हृतांवैवस्वतस्येवकूटशाल्मलिम
क्षिपत्॥९८॥ राघवोरथमप्राप्तांतामाशांचसुरद्विषः॥ अर्धचन्द्रमुखैर्बाणै
श्चिच्छेदकदलीमिव॥९९॥ अमोघंसंदधेचास्मैधनुष्येकधनुर्धरः॥ ब्राह्म
मस्त्रंप्रियाशोकशल्यनिष्कर्षणौषधं॥१००॥ तद्व्योम्निशतधाभिन्नंद
दृशेदीप्तिमन्मुखं॥ वपुर्महोरगस्येवकरालफणमंडलं॥१०१॥ तेनमंत्र

१२४

प्रवृत्तेजनिमेषाङ्कौ दयानवतः ॥ सराठलेशिरपंक्तिः प्रज्ञातवृराग्वेदनं ॥१०२॥
गलार्घ्यप्रतिमैर्वांप्सुवीचिभिन्नापातिव्यनः ॥ ररागरक्तश्रीयस्य केठच्छेदपरंपरा:
॥१०३॥ प्रहृतां पश्यतां तस्यांशिरोसंपतितानं यथि ॥ पनेनानिविशिष्टात
पुनः संधानशङ्किना ॥१०४॥ ,कृष्णमदगुरुरूपदैलोककपालद्विपानां मनुगाः
नं मलिवदैर्गैइभिर्नैर्विशाप्लउपनन्यमनिवंधेमूर्द्धिपोलसत्यशात्रोः ॥ सुरभि

सुराभिमुक्तं पुष्पवर्षं पपात ॥१०५॥ यंता हरेः सपदि संहृतकार्मुकज्यमापृछ्य राघ
वमनुष्ठितदेवकार्यं ॥ नामांकरावणशरांकितकेतुयष्टिमूर्ध्वं रथं हरिसहस्र
युगं निनाय ॥१०६॥ रघुपतिरपि जातवेदोविशुद्धां प्रगृह्य प्रियां प्रियसुहृदि वि
भीषणे संगमय्य श्रियं वैरिणः ॥ रविसुतसहितेन तेनानुयातः ससौमित्रिर्भु
जविजितविमानरत्नाधिरूढः प्रतस्थे पुरीं ॥१०७॥ इति श्रीरघुवंशे महाका

वंशे महाकाव्ये कालिदासकृतौ रावणवधो नाम द्वादशः सर्गः ॥१२॥ श्रीगणेशाय नमः

अथात्मनः शब्दगुणं गुणज्ञः पदं विमानेन विगाहमानः ॥ रत्नाकरं वीक्ष्य मिथः स जायां रामा-
भिधानो हरिरित्युवाच १ वैदेहि पश्यामलयाद्विभक्तं मत्सेतुना फेनिलमम्बुराशिं छाया-
पथेनैव शरत्प्रसन्नमाकाशमाविष्कृतचारुतारं २ गुरोर्यियक्षोः कपिलेन मेध्ये रसात-
लं संक्रमिते तुरंगे तदर्थमुर्वीमवदारयद्भिः पूर्वैः किलायं परिवर्द्धितो नः ३ गर्भं दधत्य

मध्यममाश्रयंते ७ रसातलादादिभवेनपुंसां भुवः प्रयुक्तोद्वहनक्रियायाः ॥ अस्याच्छ
मंभः प्रलयप्रवृद्धंमुहूर्त्तवक्त्राभरणंबभूव ॥ ८ ॥ मुखार्पणेषुप्रकृतिप्रगल्भाः स्वयंत
रंगाधरदानदक्षाः ॥ अनन्यसामान्यकलत्रवृत्तिः पिबत्यसौपाययतेचसिंधुः ॥ ९ ॥ स
सत्त्वमादायनदीमुखांभः संमीलयंतोविवृताननत्वात् ॥ अमीशिरोभिस्तिमयः सरंध्रै
रूर्द्ध्वंवितन्वंतिजलप्रवाहान् ॥ १० ॥ मातंगनक्रैः सहसोत्पतद्भिर्भिन्नान्द्विधापश्यस

ॐ २
र० का०
वं०
१२०

समुद्रफेनान्॥ कपोलसंसर्प्पितयां य एषां व्रजंति कर्णक्षणचामरत्वं॥११॥ वेलानिलाय
प्रसृता भुजंगा महोर्म्मिविस्फूर्ज्जथुनिर्विशेषाः॥ सूर्यांशुसंपर्कसमृद्धरागैर्व्यज्यंत एते
मणिभिः फणस्थैः॥१२॥ प्रवृत्तमात्रेण पयांसि पातुमावर्त्तवेगाद्भ्रमता घनेन॥ आ
भाति भूयिष्ठमयं समुद्रः प्रमथ्यमानो गिरिणेव भूयः॥१३॥ दूरादयश्चक्रनिभस्य
तन्वी तमालतालीवनराजिनीला॥ आभाति वेला लवणांबुराशेर्धारानिबद्धेव कलंक

48

ॐ २
र॰व॰
१२९

कचित्स्व:।वि द्र: सं घ चते तथाम थान
विद् तमिवत तस्मात

तं ॥ १७ यां विंदुरीभवतः समुद्रात्म काननानानिष्फलतीं चंमसि ॥ १८ ॥ प्रमोस्तुरेदुष्कियदान
गंधिषु सिमार्जनाभावीचिचिमईपरीतः ॥ आकाशवायुर्दिनयौवनोत्थानाचामति स्वे
दलवांमुखेवेते ॥ १९ ॥ करेणवातायनलंबितेन स्पृष्टस्त्वयाचंडिकुतूहलिन्याः ॥ आ
मुंचतीवाभरणं द्वितीयमुद्भिन्नविद्युद्वलयो घनस्ते ॥ २० ॥ कचित्पथासंचरतें सुराणां
कचिद्घनानांपततां कचिच्च ॥ यथाविधो मे मनसोभिलाषः प्रवर्त्तते पश्य तथा ॥

50

राम
१२८

ॐ. र. वं. १२८ ४

वाँगतिज्ञं समबोधयंन्मां ॥ व्यापारयंन्त्यो दिशि दक्षिणस्यामुत्पक्ष्मराजीनि विलो
लोचनानि ॥ २५ ॥ एतद्गिरेर्माल्यवतः पुरस्तादाविर्भवत्यंबरलेखि शृंगं । न
वं पयो यत्र घनैर्मया च त्वद्विप्रयोगाश्रु समं विसृष्टं ॥ २६ ॥ गंधश्च धाराहतपल्व
लानां कादंबमर्द्धोद्गतकेसरं च ॥ स्निग्धाश्च केकाः शिखिनां बभूवुर्यस्मि
न्नसह्यानि विना त्वया मे ॥ २७ ॥ पूर्वानुभूतं स्मरता च यत्र कंपोत्तरं भीरु तवोपगूढं

52

रा कृ श्री
१२८

टं ॥ गुहाविसारीण्यतिवाहितानि मया कथंचिद्घनगर्जितानि ॥ २८ ॥ आसारसिक्त

क्षितिवाष्पयोगां मामक्षिणोद्यत्र विभिन्नकोशैः ॥ विडंब्यमाना नवकंदलैस्ते विवा

हधूमारुणलोचनश्रीः ॥ २९ ॥ उपांतवानीरवनोपगूढान्यालक्ष्यपारिप्लवसार

सानि ॥ दूरावतीर्णा पिवतीव खेदादमूनि पंपासलिलानि दृष्टिः ॥ ३० ॥ अत्रावियु

क्तानि रथांगनाम्नामन्योन्यदत्तोत्पलकेसराणि ॥ द्वंद्वानि दूरांतरवर्तिना ते मया

ॐ ५
र.वं.
१३.

प्रियेसहत्वं विहितानि ३१ इमांतटाशोकलतांचतन्वींस्तनाभिरामस्तबका
वनम्रांत्वत्प्राप्तिबुध्यापरिरब्धुकामासौमित्रिणासाश्रुरहंनिषिद्धः ॥ ३२
॥ अमूर्विमानांतरलंबिनीनांश्रुत्वास्वनंकांचनकिंकिणीनां ॥ प्रत्युद्व्रजंतीव
खमुत्पतंत्योगोदावरीसारसपंक्तयस्त्वां ॥ ३३ एषात्वयापेशलमध्ययापि
घटांबुसंवर्धितबालचूता ॥ आनंदयत्युन्मुखकृष्णसारादृष्टाचि

54

राम
२३

चिरात्स्वचच्छ टीमन्नोमि ॥ ३४ ॥ तत्र तेनानुगतं द्रष्टा यानि वनेतस्तं गवा तेन विनीत रवेदः ॥ वि

रं त्वद्गुत्नं गानि वल्लमूर्द्धा स्मरामि वानीरगृहे षुसुप्तं ॥ ३५ ॥ ममं गमात्रेण पद्मनाभो

मन्युपानामदजाने

नः प्रभं सयां यां नु सुबं चकार ॥ तस्यापि लोमशः परिक्रुद्ध हेतोर्मौन्नो मुनेः स्थान परि

गद्धौय ॥ ३६ ॥ तेनाग्निधूमाग्रमनिं [illegible] कीर्ति लस्येव [illegible] क्रांत हिमानन्मार्गे प्रांत्वा

हरिजंघ रजो विमुक्तः समुत्पतेन्मे महिमा तुला ॥ ३७ ॥ एतन्मुनेर्मानिनि मंदकर्षैः

ॐ
मे०
पं०
१३८

पंचाप्सरो नाम विह्लाद्यारि:॥ ०ग्रामाजितपर्वतवनं विदूरान्तमेघान्तरालद्वयमिह दूविं

वं॥ इव॥ पुरां संदर्भं कुरमात्रवृत्तिं श्वरनं मृगैः सार्द्धं मृषिभिर्घोनातमाधिभीतेनं

किलौविनीतः पंचाप्सरो यौवनकूटवंधं॥३८॥ सम्प्रांयमं नक्लित हो धनौ भो
कचेद्र

वसन्तसंगीतमृदंगघोषः॥ वियन्नतः पुष्पशालाः न एं प्रतिस्वनमुरवौ करो

ति॥४०॥ दृष्टिर्मुनीमेघवतां चतुर्णां मध्ये ललाटं तपसप्तसप्तिः॥ ०वृहौतपस्त

56

राम
१३१

श्री
र. वं०
१३२

॥ ऽवदः शारदंपद्मारमंगनाम्नाः स्नपो वनं पावनं संहितारनैः ॥ विधायतंत वृंद्धानि
द्विरदैर्यमितंत्र पूतांतनुं मध्यं हो वीत ॥ ४५ ॥ घनपाहिनी नाथ्य वर्मि सुभ्रभिरसं
मावकलेषु मीसुं ॥ तस्यांति थीनां मधुनां स्पवर्गी स्थितानामुपुत्रे र्धिपंपाद
चेसु ॥ ४६ ॥ धारास्वनोद्गारिदरीमुखोसौ शृंगाग्रलग्नांबुदवप्रपंकः ॥ बध्नाति
मे बंधुरगात्रि चक्षुर्दृप्तः ककुद्मानिव चित्रकूटः ॥ ४७ ॥ एषाप्रसन्नस्तिमित

58

राम
१३२

लिमारोविहाय ॥ जलासुवहार्हे हृदंस्मृतं ते के केषी कामाः फलितोसर्वैति ॥ ९१ ॥ पयोधरैः

पुष्पेनतांगनानां निर्देषहेमांबुजोणे पद्माः ॥ प्राप्लंपसरःकारणोमाप्रवाचो बुद्धेरिवों

व्यक्त सुहृदाहरंति ॥ ९२ ॥ जलानि यानीह निदाघतप्तः पैठ्ठायं योषावनुराजधानी ॥ नृरंग

मेधावमध्याव्रतीलैरिस्वाकुभिः पुष्पेतरीकृतानि ॥ ९३ ॥ पांसेकतोलंगमनुरोधि

तानिकृत्यैः पयोभिःपरिवर्द्धितानां ॥ सामान्यधात्रीमिवमानसं मे संभावयत्युः

ज
र०
वे०

नरकोशलानां ॥ ६४ ॥ त्वियं मदीयां जननीं च तेनं मान्येन राज्ञा सरयूं विमुक्तां दूरे स्थितं संततं शिशि

रानिलैर्मां ॥ नरं गहस्तैः स्पृशतीव ॥ ६५ ॥ कुलकं विरक्तसंध्याकपिशां पुरस्तात् घपा

न्तः पार्थिवमुग्रहीते ॥ प्रांकैः स्वनूपा त्वकपिन प्रवृत्तिं प्रत्युद्गतो मां भरतः ससैन्यः ॥ ६६ ॥

श्रद्धाय श्रियं पालि[illegible] तं [illegible] राघव प्रत्यर्पयिष्यत्यनघां स साधुः इत्थानिव ज्ञायमध्ये रवर

दीनसंरक्षितान्यामिर्वर्णमैः ॥ ६७ ॥ प्रसीपुरस्कृत्य गुरुं पदातिः पश्चाद्दैवस्यापितवा

लक्ष्म

60

राम

ह्निनीकः। वक्रैरं मात्स्यैस्सहचीरगृ्वास्तामाभिर्घषाणोभिरतोस्यैष्टैत्रे। ६८ विजानि सर्वं
मदपेतसोघः श्रियं युवां पांकभिंतानि नोक्ता। इयं तिवर्षाणोमयाक्षहोऽन्नमन्यस्यती
वक्रतन्मासिधारं। ६९ युष्मान्। एतावदुक्त्वा चतिदासर्योतदीयां सिध्रांविमानेमधि
देवतत्यांविदित्वा। ज्योतिःपपादं वततासंसविस्मया भिहृद्दीक्षितं प्रकृतिभिरतात्मा
भि। ७०। तस्मात् पुरस्सारयं विभीषणादार्पितिनस्ते वायिच तलशुभ्रीभणाद तदस्तेः।

61

रा०
वं०

62

यान्तीं यान्तरं दूरमलीतलेन मार्गे लग्नं मयूरचित्तस्फुटकेन रामः ७८ व्याकुर्वं प्रागुरु
वेप्रयत्नप्रणलत्स्वंसमानं मरतं मद्यं वरिग्लसंतेते पर्यमूरस्यजनमूर्द्धनि घोपतिघ्रोत प्रत्य
पोरुपिनराज्यमहाभिषेके ७२ सप्नुप्रवद्धजनितानवविक्रयांस्थवद्दानप्रसादजटि
लानियमंत्रवल्क्लान प्रन्वगृहीतप्रणामतः श्रुमदष्ठिदानैर्वीज्ञानुयोगमधुसदोरया
छिनीखल
चवाचा ७३ दुःखैककंधुरयमत्वहरीक्ष्णरोमेपोलस्त्यगोत्रस्यैरेयसुरः प्रदत्तो इत्यादि तेन

राम

ॐ ४
र. वं.
१३४

लपेव ॥ क्वचिन्नदीः कृष्णत्वगन्तश्छायेव भूतिस्मरवैरिदेहस्यैव भाषा ॥ ५८ ॥ क्वचिच्च
कृष्णोरगभूषितेव भस्माङ्गरागा तनुरीश्वरस्य ॥ पश्यानवद्याङ्गि विभाति
गङ्गा भिन्नप्रवाहा यमुनातरङ्गैः ॥ ५९ ॥ समुद्रपत्न्योर्जलसन्निपाते पूता
त्मनामत्र किलाभिषेकात् ॥ तत्वावबोधेन विनापि भूयस्तनुत्यजां
नास्ति शरीरबन्धः ॥ ६० ॥ पुरं निषादाधिपतेरिदं तद्यस्मिन्मया मौलि

63

रम
क
१३४

व कमौलिमालां ॥ ५१ ॥ वीणाहनैर्ध्वान्तजुषां रुचीर्णां समीरमानाध्यासितवेदिमध्यां ॥ नि

वाततिःकंपतयाविभांतियोगाधिरूढाइवशुष्माशिखानौपि ॥ ५२ ॥ त्वयाद्दुपुरलाद्दुं

रुचामइतिनाम्नाहिरण्योत: रुचामस्तरीना

पचाचितो पः सौंर्यं वटः पुंपामइति प्रकाशः ॥ रश्मिर्फलीनांमिव गारूडानां सवप

रागःफलितोहि भाति ॥ ५३ ॥ कोपि चित्रतालेपिभिर्दुनीलैः मुक्तामयीयविरिते नु

विद्ध्रीं ॥ अन्यत्रमालाविततपंकजानांभिंद्वीवरेरूचित्तैनरैव ॥ ५४ ॥ कांचित्रय

तां

मंद धातु विश्वेदेवा [illegible] मादयं तामो प्रति [illegible] जूति र्जुषितामार्जुष्येति मनासा वा इद

७ सर्वमाप्नं तन्मं न सै वे तत्सर्वमाप्नाति वृहस्पति पज्ञमिमंतनो तरिष्ट पज्ञ थं समिमं

दधात्विति यद्दि लरततं मंद धाति विश्वेदेवास इह सर्वमाप्नं नमाद यंतामिति सर्व वै विश्व

देवा सर्वे ऐोत तं मंद धाति स यदि कामयेत व्रूयात् भवति चे तिएवं वै प्रतिनाम यज्ञो यज्ञै तेन

यजं तेन यज्ञे न यजं तेन सर्वमेव प्रतिष्ठितं भवति. इत्यनेन कलशस्थाप्य: तीर्थजल

मावाहयेत् ॐ सर्वे समुद्रा: सरित स्तीर्थानि दसरा सि च आयांतुयजमानस्य दुरित

त्तयकारकाः संकल्पकलाः।। कलशस्थान देवान्याद्यादिभिः पूजयेत् १ तत कुंभादि

काकरणं।। तत्र यजमान: पुष्प चंदन तांबूल पूगिफल वस्त्राण्यादाय ॐ अद्य मम महा

मकर्मणि कृतावेतण स्य पवृत्त कर्मकर्ता मम मुकगोत्र मसुक शर्माणं ब्राह्मणमेभि

र्गंधचंदन पुष्पादत्ततांबूल पूगीफल वासोभि ब्रह्मत्वेन त्वामहं वृणे इतिब्रह्माणं वृणुयात्

ऽतोऽस्मीति श्रुतिवचनं ओं व्रतेन दीक्षामाप्नोति दीक्षयाप्नोति दक्षिणां दक्षिणा श्रद्धामाप्नो
ति श्रद्धया सत्यमाप्यते १ यथाविहितं कर्म कुर्वित्याचार्येणोक्ते करवाणीति श्रुतिवच
नानंतरं बहिर्दक्षिणतः मृद्भासनं दत्वा तदुपरि यजमानः कुशानास्तीर्य ओं अस्मिन्
कर्मणि त्वं मे ब्रह्मा भवेत्यभिधायः ओं भवामीति श्रुतिवचनं ततोऽग्निं दक्षिणक्रमेण
ब्रह्माणं निस्तात ब्रह्मपकल्पितासने उपवेशायेत् ततः प्रणीतापात्रं पुरतः कृत्वा वारिणा
परिपूर्य कुशैराच्छाद्य ब्रह्मणो मुखमवलोक्याग्नेरुत्तरतः कुशोपरि दध्यात् ततः परि
स्तरणं बर्हिषश्चतुर्थभागमादाय आग्नेयादीशानान्तं ब्रह्मणोऽग्निपर्यन्तं नैर्ऋत्या
द्वायव्यान्तं अग्नितः प्रणीतापर्यन्तं ततोऽग्नेरुत्तरतः पश्चिमादिशि पवित्रच्छेदना
र्थं कुशात्रयं पवित्रकरणार्थं साग्रमनंतर्गर्भं कुशपत्रद्वयं प्रोक्षणीपात्रं आ
ज्यस्थाली सम्मार्जनकुशाः सप्तः उपयमनकुशाः पंच समिधस्तिस्रः स्रुवः त्तम